

Bijlage 1: CultuurWaardenKaart met toelichting

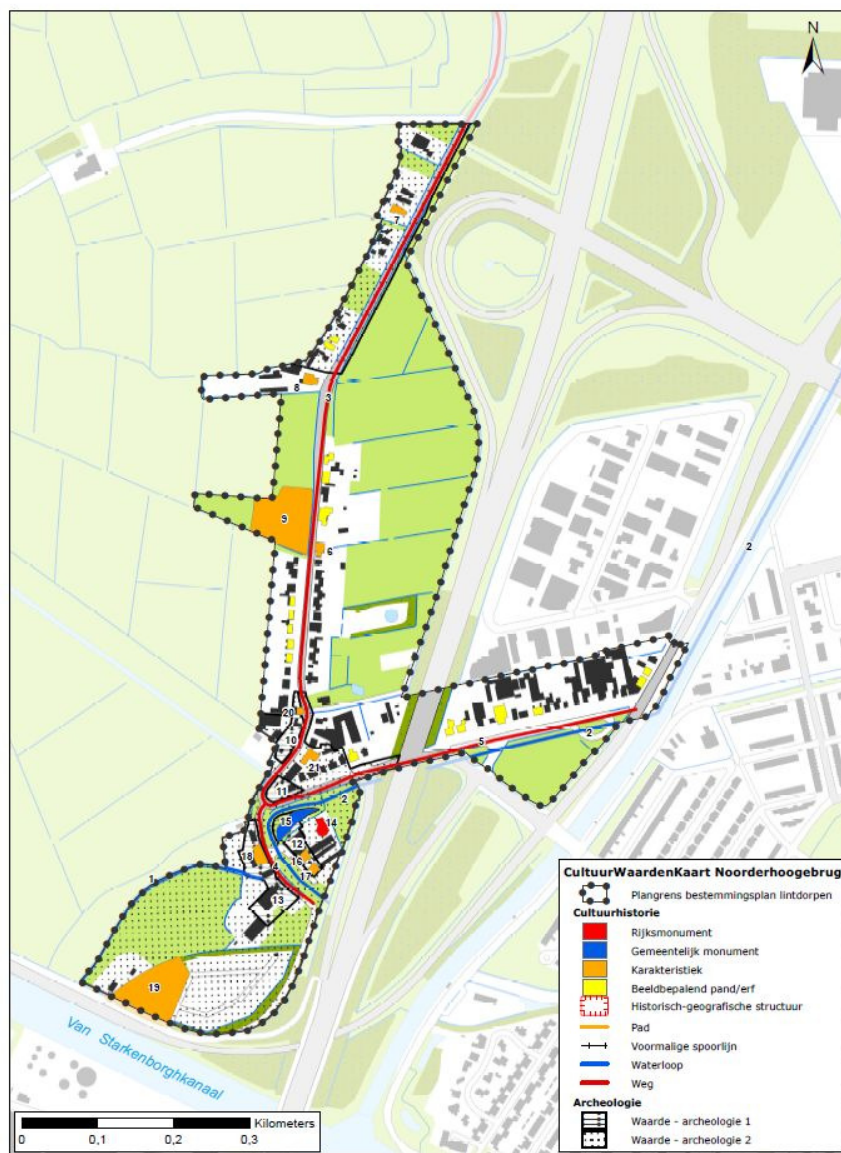
Hieronder worden per deelgebied voor specifieke plekken de cultuurhistorische en archeologische waarden toegelicht. Onderstaande beschrijvingen vormen een uitwerking van en toelichting op de in planregels beschreven artikelen.

Als een nummer in onderstaande lijst gevolgd wordt door de aanduiding 'ka' is er sprake van een of meer karakteristieke panden. Als een nummer in onderstaande lijst gevolgd wordt door de aanduiding 'cw' is er sprake van een cultuurhistorische waarde zoals aangegeven op de plankaart.

Als een pand of perceel rijksmonument of gemeentelijk monument is wordt dit genoemd. Anno 2012 zijn rijksmonumenten beschermd volgens de Monumentenwet (1988) en gemeentelijke monumenten volgens de Erfgoedverordening (2010).

De hieronder genoemde nummers verwijzen naar een locatie op de CultuurWaardenKaart.

NOORDERHOOGEBRUG

Wegen / Waterwegen

1)CW De meanders en oeverwallen van de voormalige Hunze. De loop van de Hunze is ten zuidwesten van de Molenstreek in Noorderhoogebrug herkenbaar als sloot. Ook de oeverwallen, weliswaar niet zo hoog, zijn hier herkenbaar. De loop van de Hunze gaat stroomafwaarts verder als een grote meander door wat nu De Hoogte en Selwerd is om uiteindelijk langs de Oude Adorperweg haar loop naar de zee te vervolgen. Stroomopwaarts loopt de Hunze dwars 'door' boerderij Molenstreek 8 (niet meer herkenbaar), vervolgens in zuidoostelijke richting (herkenbaar als brede groenstrook, ook samenhangend met het hier later aangelegde Boterdiep) en vervolgens aan de oostzijde van de Noordzeeweg als sloot en groene structuur in de wijk 'De Hunze'.

2)CW Het Boterdiep.

Het Boterdiep is een 17de eeuwse waterloop die de bestaande verkavelingsstructuur doorsnijdt. Het gedeelte van Noorderhoogebrug tot Bedum werd omstreeks 1624 gegraven. Omstreeks 1659 wordt het Boterdiep geschikt gemaakt voor de scheepvaart en werd ook een jaagpad aangelegd, nu de weg. Het Boterdiep heeft een belangrijke rol gespeeld als verkeersader tussen Noord- en Midden-Groningen en de stad, zowel voor personenvervoer als voor het vervoer van agrarische producten, vee, bakstenen en wat al niet meer. Hiermee is het Boterdiep van groot belang geweest voor de economische ontwikkeling van de stad Groningen.

Op de Kadastrale Minuut (1832) staat het Boterdiep omschreven als: "Het Boterdiep: trekvaart en weg van Groningen naar Uithuizen" en "Trekvaart van Uithuizen en Ulrum op Groningen". Teijsinga (1732) noemt het Boterdiep "t DIEP na de STAD toe" (nabij de Molenstreek/Noordzeeweg) en "t diep na Groningen" (nabij het huidige Boterdiep). Het Boterdiep wordt hier in Noorderhoogebrug, zowel langs de Groningerweg als langs de Molenstreek, gedempt in de jaren '30 van de 20ste eeuw. In 1967 is het gehele gedempte Boterdiep dicht beplant met bomen.

De historische en economische betekenis van het Boterdiep in combinatie met de weliswaar gedempte, maar nog goed herkenbare loop van het Boterdiep - in het bijzonder bij de Molenstreek - maakt het Boterdiep tot een cultuurhistorisch waardevolle historisch-geografische structuur.

3)CW De Wolddijk, een de oudste dijken van de provincie Groningen, is omstreeks 1219 na de Marcellusvloed aangelegd om de hoogveenontginningen ten oosten van de dijk te beschermen tegen wateroverlast. Door deze ontginningen was hier een schotelvormige laagte ontstaan, waar water van de hoog opgeslibde landerijen ten westen van de dijk heen stroomde. De Wolddijk is gedeeltelijk te herkennen als verhoging in het landschap en bovendien waarneembaar door de (lint)bebouwing langs de Wolddijk in Noorderhoogebrug en verder noordwaarts richting Bedum.

4)CW De Molenstreek, de loop en de bocht van het Boterdiep en (deels) de oude Hunze volgend, is genoemd naar de molen 'De Leeuw' (1825), sinds 1907 'De Wilhelmina'. Ontstaan bij de kruising van het Boterdiep, de Hunze en de Wolddijk. Het profiel van het Boterdiep is goed zichtbaar in de brede groenstrook. Molenstreek: karakteristieke structuur, gebogen verloop, boombeplanting, waardevolle brede groenstrook ter plekke van voormalige loop van het Boterdiep, heggen en karakteristieke dorpsbebouwing.

5)CW De Groningerweg, oorspronkelijk de weg langs de noordzijde van het Boterdiep (dat hier van oost naar west loopt). Ten noorden van de weg strook karakteristieke lintbebouwing, doorsneden door de Ringweg, bestaande uit vrijstaande éénlaagse panden van enkele en dubbele woonhuizen met gevarieerde kapvormen en architectonische vormgeving in Interbellumstijl (1918-1940), afgewisseld met enkele kleine boerderijen in het lint. Groene erven aan de voorzijde.

Archeologie, boerderijen en boerenplaatsen

In deelgebied Noorderhoogebrug bevinden zich twee archeologische zones (Waarde - Archeologie 2) (zie ook paragraaf archeologie en CultuurWaardenKaart)

- Wierdengebied (het noordelijk deel van het plangebied, noordelijk van Wolddijk 125)
- Hunzezone (het zuidelijke deel van het plangebied, bij de oude kern van Noorderhoogebrug)

6)Ka Wolddijk 102. Karakteristieke voormalige kleine boerderij van het Oldambstertype en onderdeel van de lintbebouwing van Noorderhoogebrug. Woon- en bedrijfsgebouwen in ambachtelijk-traditionele stijl onder één nok met schoorsteen op het voorste nokeinde van het voorhuis. De schuur heeft lage zijgevels en een krimp op de overgang naar het eenlaagse woongedeelte met een kenmerkende vensterindeling aan de straatzijde. De kopgevel is blind.

7)Ka Wolddijk 109. Karakteristieke kleine boerderij van het Oldambstertype (voorhuis en schuur onder één nok), gebouwd in een ambachtelijk-traditionele bouwstijl. Onderdeel van de noordwestelijke lintbebouwing langs de Wolddijk. Aan de voorzijde karakteristiek toegangshek, bermsloot die doorloopt in de sloot links. Boomsingel aan de voor- en linkerzijde.

8)Ka Wolddijk 125. Karakteristieke kleine boerderij uit de Interbellumperiode (1918-1940) van het kop-romptype. Onderdeel van de lintbebouwing langs het noordwestelijke gedeelte van de Wolddijk. Rode pannendaken en schoorsteen op het voorste nokeinde. Voorhuis met trasraam en uitgebouwde voorerker. Links erfbeplanting.

9)Ka Wolddijk 127. Karakteristieke, omgrachte boerenplaats, die in 1830 al was aangetekend op de kadastrale minuut; ook de vorm van het perceel is nog exact dezelfde als die op de kaart van 1830. Kop-rompboerderij, gebouwd in een ambachtelijk-traditionele stijl en onderdeel van de lintbebouwing langs de Wolddijk. Karakteristieke hoofdvorm van het voorhuis met uitkubbing aan de noordzijde met keldervenster en pannendaken en schoorsteen op het voorste nokeinde. Toepassing van rode baksteen. Twee venstertraveeën in voorgevel met liggende vensters hierboven en vier in de zuidelijke zijgevel. De schuur is enkele jaren geleden afgebrand. Verhoogd en omgracht erf met bermsloot en boombeplanting aan de voorzijde en fruitbomen links naast de oprit. De ondergrond waarin zich nog sporen van voorgangers kunnen bevinden, is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

10)Wolddijk TO nr. 128. Terrein van een verlaten boerenplaats, nu weiland, dat in 1830 al was aangetekend op de kadastrale minuut. Het perceel is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

11) Wolddijk 130/Groningerweg 6. Terrein van een voormalige boerenplaats, dat in 1830 al was aangetekend op de kadastrale minuut. Het perceel is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

12) Molenstreek oostzijde. Onderdeel van de historische kern van Noorderhoogebrug waarin zich in de ondergrond nog informatie kan bevinden over de ontwikkelingsgeschiedenis van de oudste kern van Noorderhoogebrug. Het terrein is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

13) Molenstreek westzijde. Onderdeel van de historische kern van Noorderhoogebrug waarin zich in de ondergrond nog informatie kan bevinden over de ontwikkelingsgeschiedenis van de oudste kern van Noorderhoogebrug. Het terrein is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

Overige bebouwing

14) Molenstreek 1. Korenmolen 'De Wilhelmina', een grote achtkante bovenkruier met stelling uit 1907. Cultuurhistorisch en beeldbepalend ensemble met de voormalige molenaarswoning aan Molenstreek 2 vanwege de functionele samenhang en vanwege de ligging van de percelen op een historisch belangrijk knooppunt van land- en waterwegen, waaruit Noorderhoogebrug is ontstaan. De molen is Rijksmonument en daarmee vergunningplichtig onder de Monumentenwet.

15) Molenstreek 2. Voormalige molenaarswoning, gelegen ten noorden van molen 'De Wilhelmina'. Karakteristieke hoofdvorm van een kleine boerderij met woon- en bedrijfsgebouwen onder één nok, waarvan het woongedeelte verhoogd is gelegen. Perceel met waardevolle erfbeplanting, waarvan de

boomsingel het verloop van het oorspronkelijke, later gedempte Boterdiep aangeeft. Cultuurhistorisch waardevol ensemble met de molen vanwege de functionele samenhang en vanwege de ligging van het perceel op een historisch belangrijk knooppunt van land- en waterwegen, waaruit Noorderhoogebrug is ontstaan. Het gebouw is Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de Erfgoedverordening.

16)Ka Molenstreek 5. Karakteristiek vrijstaand woonhuis en achtergelegen schuur, onderdeel van de historische dorpskern van Noorderhoogebrug. Eenlaags pand met schilddak met twee hoekschoorstenen (de nokken van beide kappen liggen evenwijdig aan de rooilijn). Symmetrische vensterindeling.

17)Ka Molenstreek 6a-7. Karakteristiek woonhuis, onderdeel van de historische dorpskern van Noorderhoogebrug. Vierkante plattegrond. Eenlaags met afgeknot schilddak en vier hoekschoorstenen op de nok.

18)Ka Molenstreek 9-9a. Voormalige oude dorpskerk 'Stad en Lande'. Langgerekt eenlaags bouwvolume evenwijdig aan de Molenstreek onder een schilddak met rode en zwarte Friese gegolfde pannen met de nok evenwijdig aan de rooilijn. Deze volgt het oorspronkelijke gebogen verloop van het gedempte Boterdiep. Ritmische verdeling van venster- en deuropeningen over het noordelijkste deel van de voorgevel. Het café stond vroeger op de gemeentegrens: De woonkamer lag in Groningen, de gelagkamer in Noorddijk.

19)Ka Winsumerweg 1. Karakteristiek gebouwtje uit de naoorlogse periode, dat dienst deed als onderzoeksgebouw en onderkomen van de schoolbioloog bij een voormalige gemeentelijke kinderwerktuin, 1955 (ontwerp gemeentearchitect J.H.M. Wilhelm). Eenlaags gebouw met een bijzondere trapeziumvormige plattegrond op een groot, driehoekig open terrein aan de voorzijde met boombeplanting aan de voor- en zijkanten. Paviljoenachtige opzet en bijzondere detaillering van onder andere de glazen voorpui met roeden en openslaande deuren.

20)Ka Wolddijk 163. Karakteristiek voormalig tolhuis van Noorderhoogebrug, onderdeel van de historische infrastructuur en de lintbebouwing langs de Wolddijk in Noorderhoogebrug. Topgevel met vlechtingen en schoorsteen op het voorste nokeinde. Krimp aan de linkerzijde. Zesruitsvensters.

21)Ka Wolddijk 128. Karakteristiek eenlaags woonhuis uit de Interbellumperiode (1910-1940). Onderdeel van de lintbebouwing langs de Wolddijk in Noorderhoogebrug. Eenlaags pand met zadeldak waarvan de nok evenwijdig aan de rooilijn en wolfseinden aan de zijkanten. Rode baksteen en H-vensters met lateien. Groen voorerf met heggen.

Beeldbepalende panden:

Groningerweg 14-15, dubbel woonhuis

Groningerweg 27, boerderij

Groningerweg 24, woonhuis

Groningerweg 25, woonhuis

Groningerweg 31-32, dubbel woonhuis

Groningerweg 42a-43, dubbel woonhuis

Groningerweg 44, woonhuis

Wolddijk 92, woonhuis

Wolddijk 94-96, dubbel woonhuis (vm. arbeiderswoningen)

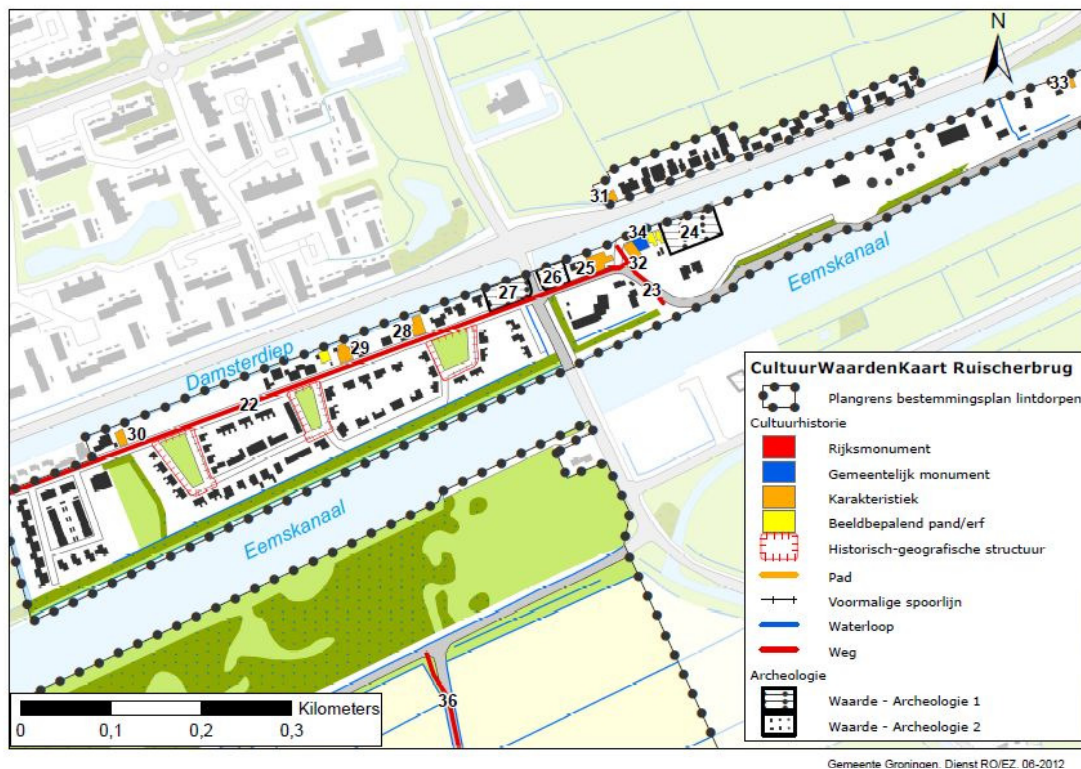
Wolddijk 119, woonhuis, 1935

Wolddijk 121, woonhuis, 1935

Wolddijk 147 t/m 153, woningen uit het 1000-Woningenplan, 1947.

Wolddijk 135 t/m 145, woningen, uitbreidingsplan 1951-52.

RUISSCHERBRUG

Wegen / Waterwegen

22)CW De Woldweg. De historische verbinding ten zuiden van en evenwijdig aan het Damsterdiep van Oosterhoogebrug tot voorbij Ruischerbrug verder zuidoostwaarts. De weg was tevens de scheiding tussen de kerspelen Noorddijk en Middelbert. De weg is afgeleid van het woord 'wolden', moerassige veengebieden.

23)CW De Rollen. Het noord-zuid lopende gedeelte van De Rollen maakte oorspronkelijk deel uit van de oude verbinding tussen Ruischerbrug naar Harkstede. De huidige verbinding is de Borgweg.

Archeologie, boerderijen en boerenplaatsen

24) Woldweg ten oosten van nr. 2. Voormalige, nu verlaten boerenplaats, die in 1830 al op de kadastrale minuut is aangetekend. Het terrein is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en is daarmee omgevingsvergunningplichtig.

25)Ka Woldweg 6-8. Voormalige boerderij, onderdeel van de lintbebouwing van Ruischerbrug ten zuiden van het Damsterdiep. Hoewel sterk verbouwd (nu in gebruik als houthandel) is de hoofdvorm (kop-rompboerderij met dwarsgeplaatst voorhuis) nog goed herkenbaar. Mogelijk bezit het eenlaagse voorhuis met rechte vensters in de voorgevel en gebogen vensters in de zijgevel een oudere kern. Op de kadastrale kaart van 1830 staat op deze plaats al een boerderij getekend. In de boerderij bevond zich destijds, maar ook veel later nog een bakkerij. Een tweede kleinere schuur ligt naast de hoofdschuur, aan de weg.

26) Woldweg ten westen van nr. 10. Terrein van een voormalige woning/café, dat op de kadastrale minuut van 1830 al is aangetekend. Het terrein is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

27) Woldweg 14 en omliggend terrein. Voormalige terreinen van een vroegere molen, molenaarshuis en bijgebouwen. Het terrein is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

28)Ka Woldweg 26. Karakteristieke kleine boerderij van het type kop-romp, onderdeel van de historische lintbebouwing van Ruischerbrug ten zuiden van het Damsterdiep. Hoewel verbouwd in de jaren '50 heeft het voorhuis haar karakteristieke hoofdvorm behouden met uitkubbing naar de oostzijde. Waardevolle erfbeplanting met twee linden links van het voorhuis. Schuur met lage zijgevels en oranje pannendak met een uilenbord op het nokeinde.

29)Ka Woldweg 40. Karakteristieke boerderij van het Oldambstertype in een ambachtelijk-traditionele bouwstijl met voorhuis en schuur onder één nok met gootlijst en achterdakschild en schoorsteen op voorste nokeinde. Onderdeel van de historische lintbebouwing van Ruischerbrug ten zuiden van het Damsterdiep. Traditionele vensterindeling van het voorhuis met zaadvensters. Kap met grijze pannen. Schuur met lage zijgevels en trasraam van rond 1900 en twee gietijzeren ramen in achtergevel.

30)Ka Woldweg 70. Karakteristiek woonhuis met de hoofdvorm van een kleine boerderij. Witgepleisterd met rode strekken. Erf met oude boombeplanting aan de oostzijde.

Overige bebouwing

31)Ka Rijksweg 136. Karakteristiek eenlaags woonhuis onder een schilddak met symmetrisch opgezette voorgevel. Voordeur in portiek. Het gebouw staat nog in de oude rooilijn. Op de kadastrale minuut van 1830 staat hier al bebouwing aangetekend.

32)Ka Rollen 2. Karakteristiek vrijstaand, eenlaags pand. Onderdeel van de kleine historische kern van Ruischerbrug en markant gelegen op de hoek van de Woldweg en de Rollen. Voormalig café 'Landzicht'. Ten westen hiervan lag de plek van de vroegere (draai)brug over het Damsterdiep die de verbinding vormde met de Harkstederweg. Beeldbepalende voor- en zijgevels van vijf (Damsterdiepzijde), respectievelijk zeven raamtraveeën breed (de Rollen). Symmetrische gevelindeling met centrale toegang. Dak vernieuwd. Voorgevel aan Damsterdiepzijde voorzien van gestucte hoekblokken en een gemetselde dakkapel.

33)Ka Rollen 28. Karakteristiek woonhuis (arbeiderswoning?) onder een hoog schilddak met de nok evenwijdig aan het Damsterdiep. Hoofdvorm is van belang met uitkubbing naar de achterzijde. Op de kadastrale minuut van 1830 staat hier al een boerenplaats getekend.

34) Woldweg 4. Voormalig gemeentehuis van de gemeente Noorddijk. Markant gelegen aan de zuidzijde van de kade van het Damsterdiep. Oorspronkelijk een eenlaags pand uit 1907 dat in 1948 werd verbouwd en opgehoogd met een extra verdieping. Symmetrische indeling van de voorgevel met geaccentueerde toegang in het midden en bovengelegen inpandig balkon met vlaggenstok. Afgeknot vierkant schilddak met hoekschoorstenen en klok in het voordakschild boven de kroonlijst. Het gebouw is een Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de Erfgoedverordening.

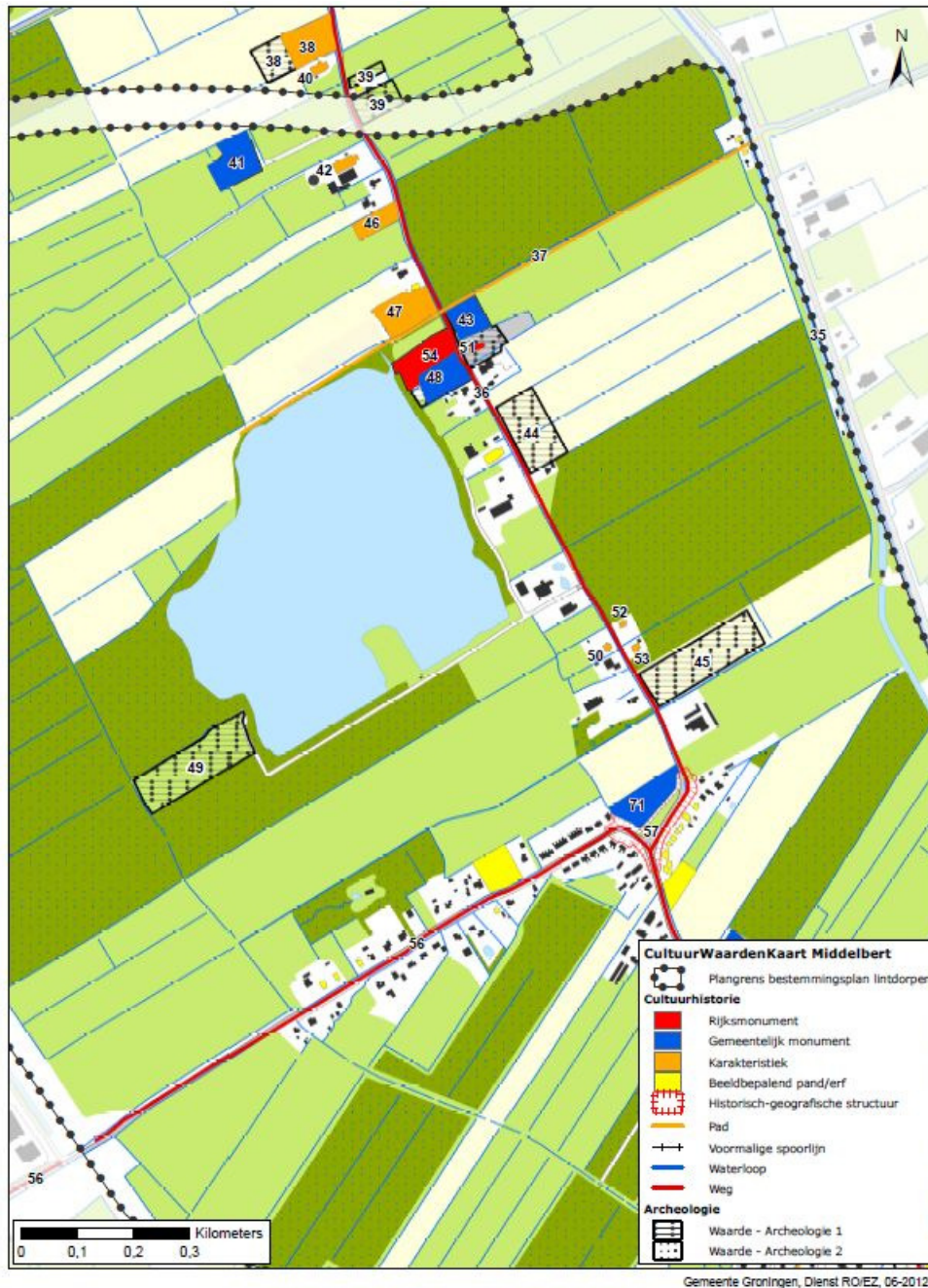
Beeldbepalende panden:

Woldweg 2, woonhuis (1932)

Woldweg 3, woonhuis (1928)

Woldweg 42-44, dubbel woonhuis

MIDDELBERT

Wegen / waterwegen

35)CW De Borgsloot, een middeleeuwse afwateringssloot, die oorspronkelijk de grens vormde tussen de voormalige gemeenten Noorddijk en Garmerwolde? De Borgsloot staat getekend op een kaart uit de Hottinger atlas (1773-1794) en op de Kadastraal Minuutplan (1821-1832). In de Hottinger atlas wordt deze waterloop de "Burg Sloot" genoemd. De Borgsloot dankt haar naam aan de borg Klein Martijn, die, tot aan de afbraak in 1896 ten zuidwesten van Harkstede stond.

36)CW De Middelberterweg, onderdeel van de historische noordzuidroute tussen Noorddijk en Middelbert en Engelbert in het zuiden. De Middelberterweg is de weg waarlangs het dorp Middelbert rond 1100 tot stand gekomen is. De naam Middelbert wordt in de tiende of elfde eeuw omschreven als Middisché (Middijk). Middelbert ligt dan ook op een kleine verhoging (in een veengebied). De Middelberterweg staat getekend op een kaart uit de Hottinger atlas (1773-1794), daar met de beschrijving "de Weg Sloot".

37)CW Het kerkepad van Middelbert (bij Middelberterweg 28) - Euvelgunnerweg. Het oostelijke deel dat vanaf de Middelberterweg begint en uitkomt bij de Borgsloot/Borgweg Harkstederweg is goed in het landschap herkenbaar en inmiddels ingericht als betonnen fietspad. Van het gedeelte ten westen van de Middelberterweg, dat liep richting de buurtschap Euvelgunne is slechts een klein gedeelte nog beperkt zichtbaar in de oprit van het erf van Middelberterweg nr. 28 en een gedeelte hierachter verder het land in. Het kerkepad van Middelbert staat getekend op de Kadastraal Minuutplan (1821-1832). Bekend is dat het kerkepad in 1775 ook al bestond, aangezien het toen verhoogd werd. Ter plaatse van de Borgsloot ligt een bruggetje waardoor het pad vanuit de omgeving bereikbaar was.

Archeologie, boerderijen en boerenplaatsen

38)Ka Middelberterweg 2. Karakteristieke Oldambster boerderij (voorhuis en schuur onder één nok), gelegen op het terrein van een voormalige boerenplaats zoals al aangetekend op de kadastrale minuut van 1830. Eénlaags pand met zadeldak en wolfseind en schoorsteen uit 1903. Vijf symmetrisch geplaatste venstertraveeën breed met daarboven vijf zaadvensters en kroonlijst. In middelste travee voordeur met bovenlicht. T-ramen in vensters met bovenlicht. Friese gegolfde pan op dak voorhuis. Schuur met hoge zijgevels en voorzien van bakgoot. Inrit schuur in linker krimp. Waardevolle erfbeplanting met fruitbomen, elzen, eiken en populieren. Bermsloot aan de voorzijde. Het achtergelegen terrein betreft een voormalige boerenplaats die onder andere staat aangetekend op de Kadastrale Minuut (1830). Het achtergelegen terrein is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

39) Middelberterweg 3. De percelen ten noorden en ten zuiden van nr. 3 (gedeeltelijk, zie kaart). Deze terreinen zijn dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig. Op beide terreinen zijn vondsten van ijzertijdaardewerk gedaan tijdens archeologische veldverkenningen.

40)Ka Middelberterweg 4. Karakteristieke Oldambster boerderij (voorhuis en schuur onder één nok), gebouwd circa 1900 in een ambachtelijk-traditionele bouwstijl. Onderdeel van de lintbebouwing aan de Middelberterweg. Eénlaags pand met zadeldak en wolfseind met schoorsteen en kroonlijst. Vier symmetrisch geplaatste venstertraveeën breed, voorzien van gebogen H-ramen met daarboven symmetrisch twee gebogen zaadvensters en een groter venster daartussen. Friese golfpannen. Trasraam rondom voorhuis. Herplaatste gevelsteen in voorhuis waarop een vuurpot met kip afgebeeld is. Jaartal 1729 en initialen HH AB. Schuur met lage zijgevels en inrit in rechterkrimp. Het zijdakvlak eindigt met drie rijen pannen. Groen erf met links een boomgaard.

41) Middelberterweg 6. Karakteristieke kop-rompboerderij, verhoogd gelegen op een oude boerenplaats met verhoogd gelegen oprit. In 1830 de laatste grote boerderij van de strook Noorddijk naar Middelbert. Eénlaags rechthoekig dwars voorhuis met omgaand schilddak en vier schoorstenen op hoekpunten van de nok. Vijf raamtraveeën breed voorzien van H-vensters met in het midden de toegang en daarboven een stenen dakkapel. Boven de vensteropening geelkleurige lateien. Voorhuis rondom voorzien van trasraam. Hoge schuur met lage zijgevels. Het pand is een Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de erfgoedverordening. Het erf is bovendien dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

42)Ka Middelberterweg 8. Karakteristieke Oldambster boerderij (voorhuis en schuur onder één nok), onderdeel van de lintbebouwing van Middelbert. Eénlaags pand met zadeldak en wolfseind en één schoorsteen op de nok in een ambachtelijk-traditionele bouwstijl uit circa 1910. Vijf symmetrisch geplaatste venstertraveeën breed met centrale toegang en een Vlaamse gevel hierboven. Boven de raamvensters zaadvensters. Alle vensters voorzien van boogtrommels met getoogde strekken en gekleurde tegeltjes in schaakbordpatroon. Trasraam met profielsteen rondom voorhuis. Trap met drie natuurstenen treden bij de voordeur. Gegolfde Friese pan op dak voorhuis. Diepe schuur met lage zijmuren. Groen voorerf en omsloot perceel, inclusief bermsloot en boombeplanting opzij.

43) Middelberterweg 11. Karakteristiek voormalig verenigingsgebouw met schuur op een boerenplaats met waardevolle erfbeplanting, gelegen naast de middeleeuwse kerk van Middelbert en onderdeel van de historische dorpskern. Eénlaags dwars geplaatst voorhuis uit circa 1910, gebouwd vóór een bestaande Oldambster boerderij. Dwars voorhuis met schilddak en schoorstenen op nokeinden en symmetrisch geplaatste Vlaamse gevel met balkon. Symmetrische vensterindeling. Voorhuis gedekt met platte Friese pan, het oude voorhuis met Friese golfpan. Schuur rond XIXB met nieuwe achtergevel en lage zijgevels. Het pand is een Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de erfgoedverordening. Het terrein is bovendien dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

44) Middelberterweg tussen 15 en 15a. Het voorste gedeelte van de terreinen tussen nrs. 15 en 15a is een 13de eeuwse huisplaats en daarom dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

45) Middelberterweg ten noorden van nr. 23 (zie kaart). Dit terrein is een vuursteenvindplaats en daarom dubbelbestemd als archeologisch perceel (waarde 1) en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

46)Ka Middelberterweg 22. Karakteristieke boerderij, verhoogd gelegen en onderdeel van de lintbebouwing langs de Middelberterweg. Type kop-rompboerderij. Eénlaags voorhuis uit circa 1915 met schilddak als hoofdvorm met twee schoorstenen met links een uitgebouwde topgevel. Voorhuis rondom voorzien van gesinterd trasraam tot onderkant vensters; ook de rollagen om en boven de vensters uitgevoerd in gesinterde steen.

47)Ka Middelberterweg 28. Karakteristieke boerderij uit de Interbellumperiode (1918-1940) van het kop-romptype, onderdeel van de historische kern van Middelbert. Het erf achter en naast de boerderij is een oude boerenplaats zoals in 1830 al op de kadastrale minuut is aangetekend. Bovendien is nog een deel van het historische kerkepad van Middelbert herkenbaar in de oprit van de boerderij. Eénlaags voorhuis met mansardedak en voorzien van schoorsteen in geknikt dakvlak aan de rechter kant. In het midden aan de voorkant deels inwendige dakkapel. Drie venstertraveeën breed met rechtertravee als erker uitgevoerd. Brede goot rondom voorhuis. Hoog trasraam en forse rollagen om de vensters van gesinterde steen. Schuur met zadeldak en voor en achter wolfseind, evenals voorhuis voorzien van Tuiles-du-Nord. Hoge zijgevels voorzien van trasraam. Inrit schuur rechts aan de voorkant. Het achtergelegen terrein is bovendien dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

48) Middelberterweg 32. Karakteristieke, verhoogd gelegen Oldambster boerderij op een boerenplaats met waardevolle erfbeplanting die al vanaf 1600 in gebruik was als kosterij en school. Onderdeel van de historische dorpskern van Middelbert en gelegen tegenover de middeleeuwse kerk. Eénlaags voorhuis met zadeldak en wolfseind met op de nok één schoorsteen en hoge kroonlijst gedateerd XIXB. Vier symmetrisch geplaatste venstertraveeën breed met daarboven vier zaadvensters. Dak gedekt met zwarte Oudhollandse pan. Dakvlak schuur eindigt in drie lagen pannen. Het pand is een Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de erfgoedverordening. Het terrein is bovendien dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

49) Middelberterweg, achter de plas ter hoogte van nr. 46 (zie kaart). Het perceel met het kadastrale nummer NDK B1680 is een archeologisch perceel vanwege vondsten van kogelpotscherven, die aan de oppervlakte zijn aangetroffen en daarom dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

50)Ka Middelberterweg 50. Karakteristieke boerderij van het Oldambstertype (voorhuis en schuur onder één nok) uit circa 1900 en gebouwd in een ambachtelijk-traditionele bouwstijl. Onderdeel van de lintbebouwing langs de Middelberterweg. Eenlaags voorhuis met zadeldak en wolfseind. Symmetrische vensterindeling met drie getoogde zaadvensters. Kenmerkende speklagen in metselwerk tussen vensters, kleurige rollagen boven vensters. Moderne cementpan op zowel voorhuis als schuur.

Op de nok een houten vierkante pinakel. Schuur met in linker zijgevel twee gietijzeren vensters. Bermsloot voor en sloot aan de linkerzijde.

Overige bebouwing

51) Middelberterweg 13. Ned. Herv. Kerk met kerkhof uit de 13de/14de eeuw. Onderdeel van de historische dorpskern van Middelbert. De kerk is een Rijksmonument en daarmee vergunningplichtig onder de Monumentenwet. Het voorste gedeelte van het perceel tot achter de kerk is een archeologisch perceel en dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

52)Ka Middelberterweg 19. Karakteristiek woonhuis uit de Interbellum-periode (1928) met opvallende kapvorm (afgeknot tentdak) en vooruitspringend deel met erker onder zadeldak. Geglazuurde rode pannen met hoekschoorsteen. Groen erf met heggen en boombeplanting.

53)Ka Middelberterweg 21 - 21a. Karakteristiek woonhuis, later bankgebouw en nu weer woonhuis uit de Interbellum-periode. Vrijstaand gelegen tweelaags gebouw onder een fors zadeldak met de nok evenwijdig aan de rooilijn. Blauwgroen geglazuurde pannen. Ingang opzij in terugspringend gedeelte. Asymmetrische opzet van de voorgevel met gemetseld topgeveltje links en karakteristieke raamindeling.

54) Middelberterweg 30. Karakteristieke, voormalige pastorie van Middelbert, verhoogd gelegen op een groot, gedeeltelijk omgracht perceel met bermsloot aan de voorzijde en oude boombeplanting. Rechts een boomsingel. Onderdeel van de historische dorpskern van Middelbert en tegenover de kerk gelegen. Karakteristiek gelegen, vrijstaand en witgepleisterd gebouw, souterrain en 1 laag onder een schilddak met karakteristieke hoekschoorstenen. Over de bermsloot ligt een betonnen brug van later datum en voetpad naar de centrale toegang met hoge gietijzeren trap. Symmetrische hoofdopzet van de gevel(s). Het gebouw met erf is Rijksmonument en daarmee vergunningsplichtig onder de Monumentenwet. Het terrein is bovendien dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

Beeldbepalende panden

Middelberterweg 3, woonhuis

Middelberterweg 26, woonhuis (1924)

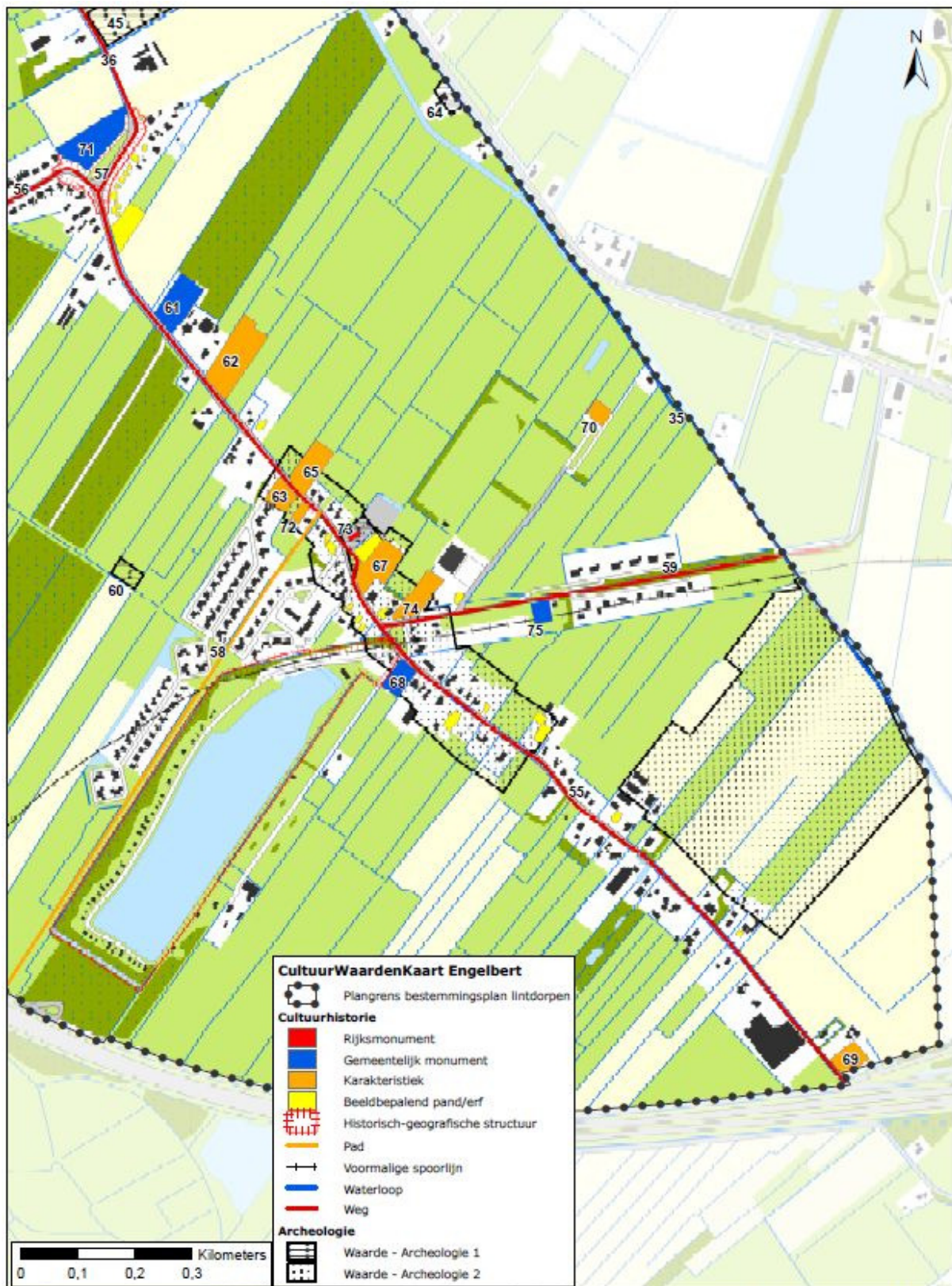
Middelberterweg 42, boerderij (1937)

ENGELBERT

Wegen / Waterwegen

55)CW De Engelberterweg, onderdeel van de historische noord-zuidverbinding tussen Noorddijk en de plaatsen Engelbert, Middelbert, Euvelgunne en Oude Roodehaan. De Engelberterweg is de weg waarlangs het dorp Engelbert rond 1100 tot stand gekomen is op een kleine verhoging in een veengebied. De Engelberterweg staat getekend op kaarten in de Hottinger Atlas (1771-1794). Tussen nrs. 43 en 45 is nog de afgesneden bocht in de Engelberterweg herkenbaar en van cultuurhistorische waarde. De Engelberterweg is hier later recht getrokken.

56)CW De Olgerweg is een zeer oude (waarschijnlijk 13de eeuwse) weg die lange tijd de grens vormde tussen de voormalige kerspelen van Middelbert en Engelbert. De weg, genaamd de "Ulgers Sydewendene" (ook wel Ulgersweg genaamd) is als dijk aangelegd en genoemd naar een bewoner van de borg Ulgersma, een steenhuis dat op de oostelijke oever van de oude Hunze bij Noorddijk stond. Aan het eind van de 18de eeuw werd dit huis afgebroken. De Olgerweg staat getekend op kaarten in de Hottinger Atlas (1771-1794) en op de Kadastraal Minuutplan (1821-1832). Op beide kaarten vormt hij de verbinding tussen de hedendaagse Euvelgunnerweg in het westen en de hedendaagse Middelberterweg en Engelberterweg in het oosten.

57)CW Karakteristiek uitbreidingsplan uit de jaren vijftig bij de kruising van de Engelberterweg en de Olgerweg. Bebouwing van vrijstaande enkele en dubbele eenlaagse woonhuizen en bejaardenwoningen en voormalig Groen Kruisgebouw rondom een centrale, groen ingerichte ovaalvormige open ruimte met boombeplanting en groenstroken met boombeplanting en heggen voorlangs de huizen. Landelijke dorpse setting en streekeigen karakter. Kapvormen, toepassing van helderrode baksteen. De meeste woningen hebben zadeldaken met de nok evenwijdig aan de weg.

58)CW Het kerkepad van Engelbert. Dit liep oorspronkelijk vanaf de Engelberterweg tussen nrs. 30a en 32 in westelijke richting naar de Oude Roodehaansterweg. Het pad staat aangegeven op de Bonnebladen (1900-1916). Het pad is nu nog herkenbaar als voetgangerspad tussen Lintdal en Vrijdal en westelijker daarvan als groenstrook.

59)CW Woldjerspoorweg. Onderdeel van het voormalige tracé van de Woldjerspoorlijn (1929-1942). Karakteristieke, rechte verhoogde voormalige spoorwegdijk ten oosten van de Engelberterweg met weg over het spoordijklichaam van de Woldjerspoorweg nabij het voormalige stationsgebouw van Engelbert. Markante en opvallende structuur in het landschap ter plaatse. De spoordijk is een brede opgehoogde strook met ruimte voor een weg, bebouwing (voormalig station van Engelbert) en de voormalige Woldjerspoorlijn (in gebruik van 1929-1942). De Woldjerspoorweg (als weg) vormt het hoogst gelegen en duidelijkst herkenbare deel van het spoordijklichaam.

Archeologie, boerderijen en boerenplaatsen

De dorpskern van Engelbert is een archeologische verwachtingszone (waarde 2, zie kaart).

60) Het perceel NDK G2347 (zie kaart) betreft een ijzertijdvindplaats (1ste eeuw van onze jaartelling) en is daarom dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en is daarmee omgevingsvergunningplichtig. Het perceel is gelegen achter perceel NDK G2232, het perceel tussen Engelberterweg 18 en 20.

61) Engelberterweg 19. Karakteristieke, verhoogd gelegen boerderij van het Oldambster type op een ruime, gedeeltelijk met sloten omgeven boerenplaats met waardevolle erfbeplanting, bestaande uit boomsingels, fruitbomen en links de oorspronkelijke oprit naar de boerderij. Onderdeel van de lintbebouwing langs de Engelberterweg. Eénlaags voorhuis uit circa 1900 met kroonlijst, zadeldak met wolfseind en een schoorsteen op het nokeinde en een schoorsteen op de scheiding woonhuis-schuur. Vier symmetrisch geplaatste venstertraveeën breed met H-vensters met daarboven vier zaadvensters. Boogtrommels boven de vensters ingevuld met tegels. Onderkant gevels voorhuis voorzien van trasraam. Dak met blauw geglazuurde Friese golfpannen. Schuur met lage zijgevels en links twee krimpden. Stookhut op erf aanwezig. De boerderij is een Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de Erfgoedverordening.

62)Ka Engelberterweg 25. Karakteristieke boerderij met erf, waarvan de hoofdvorm van het Oldambstertype nog dezelfde is als in 1899. Eénlaags voorhuis met zadeldak en wolfseind met schoorsteen op de nok. Drie venstertraveeën breed met daar recht boven drie zaadvensters. Alle vensters met getoogde bovendorpel waarbij de zaadvensters origineel zijn. Raamdorpelstenen toegepast onder vensters begane grond. Gemetselde versiering rond getoogde bovendorpel. Schuur met inrit aan de voorzijde (links) en lage zijgevels.

63)Ka Engelberterweg 26. Karakteristieke, iets verhoogd gelegen boerderij met groot erf met boombeplanting. Afwijkende en bijzondere hoofdvorm met voorhuis en schuur onder een nok en schilddak, gedekt met grijze pannen. Grote krimp opzij. De rechterzijgevel is lager doorgetrokken evenals die van het uitgebouwde schuurgedeelte linksachter. Voorgevel met vier raamtraveeën en twee liggende zaadvensters bovenin.

64) Engelberterweg 27a en b. Terrein van een voormalige boerenplaats, dat in 1830 al was aangetekend op de Kadastrale Minuut. Het terrein, gelegen ten oosten van de Borgsloot aan de Harkstederweg is dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

65)Ka Engelberterweg 37. Karakteristiek klein boerderijtje, type keuterij, met de hoofdvorm van een Oldambsterboerderij (voorhuis en schuur onder één nok). Voorhuis met twee krimpden. Voorgevel met drie venstertraveeën en liggende vensters hierboven. Waardevolle erfbeplanting. Onderdeel van de lintbebouwing van Engelbert.

66) Engelberterweg 43. Perceel gelegen ten zuiden van de N.H. kerk (zie kaart) Dit is een archeologisch perceel, dat deel uitmaakt van de historische dorpskern van Engelbert en is daarom dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en is daarmee omgevingsvergunningplichtig.

67)Ka Engelberterweg 45. Karakteristieke boerderij met erf, met de hoofdvorm van een koprompboerderij. Op de kadastrale kaart van 1830 staat op deze plek al bebouwing opgetekend. Het voorhuis is vernieuwd in de jaren '60 van de vorige eeuw en gebouwd op de fundamenten van een oudere voorganger. Hoofdschuur uit 1886 met rieten dak en golfplaten. Erf met opzij sloten en waardevolle boombeplanting.

68)Ka Engelberterweg 62. Karakteristieke kleine boerderij, type keuterij uit circa 1887. Onderdeel van de lintbebouwing Engelbert. Boerenplaats met waardevolle erfbeplanting. Eenlaags voorhuis en schuur onder één nok. Voorhuis met twee krimpen en blauw geglazuurde Oudhollandse pannen. Schuur met lage zijgevels en hoge achtergevel met schilddak. Rechts opzij een kleine stookhut. De boerderij is een Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de Erfgoedverordening.

69)Ka Engelberterweg 93. Karakteristieke grote boerderij van het Oldambstertype (voorhuis en schuur onder één nok), 'Weenders Hoeve'. Op de kadastrale kaart van 1830 staat op deze plek gedeeltelijk al bebouwing opgetekend. Voor zowel het voorhuis als de schuur zijn de oude gebinten hergebruikt van de in 1920 afgebrande voorganger. Gevelsteen 1769 in dagkant van entree en gevelsteen uit 1925. Voorgevel voorhuis met traditionele vensterverdeling en liggende zaadvensters op verdieping. Grijs pannendak; schuur met riet gedekt.

70) Ka Woldjerspoorweg 7. Karakteristieke kleine boerderij, verhoogd gelegen in het land. De hoofdvorm is die van een Oldambstertype (voorhuis en schuur onder één nok) in een ambachtelijk-traditionele bouwtrant. De schuur is met riet gedekt. Waardevolle erfbeplanting en nog aanwezige stookhut.

Overige bebouwing

71) Olgerweg 52 - 82. Karakteristiek complex bejaardenwoningen met een wijkpost van het Groene Kruis en twee dienstwoningen uit 1955 naar ontwerp van gemeentearchitect G. Kievit. Karakteristieke, streekgebonden architectuur met toepassing van helderrode Groninger baksteen uit de jaren '50 in een dorpse, landelijke en groen ingerichte setting. Onderdeel van het in de jaren vijftig ontwikkelde uitbreidingsplan van Engelbert. Het voornemen is dit complex aan te wijzen als Gemeentelijk monument uit de naoorlogse periode.

72)Ka Engelberterweg 28. Karakteristiek eenlaags dwars woonhuis. Zadeldak met nok evenwijdig aan de straat met pannen en lijstgoot aan de voorzijde en wolfsdaken aan de zijanten. Pannendak met een hoekschoorsteen. Vijf vensterassen. Groot groen voorerf. Op de kaart van 1830 staat op deze plek al bebouwing aangegeven.

73) Engelberterweg 39. N.H. Kerk met kerkhof. Onderdeel van de historische dorpskern van Middelbert. De middeleeuwse kerk is een Rijksmonument en daarmee vergunningplichtig onder de Monumentenwet. Middeleeuws kerkhofterrein. Dit is een archeologisch perceel als onderdeel van de historische dorpskern van Engelbert en daarom dubbelbestemd als Waarde - Archeologie 1 en daarmee omgevingsvergunningplichtig.

74)Ka Woldjerspoorweg 1 met erf. Karakteristieke, voormalige pastorie van de Ned. Herv. Kerk van Engelbert. Karakteristiek vormgegeven woonhuis uit 1928, markant en verdiept gelegen aan het begin van het tracé van de verhoogde Woldjerspoorweg. Amsterdamse School-achtige architectuur met twee onder een schuine hoek aan elkaar gekoppelde bouwvolumes met forse zadeldaken met overstek. Beeldbepalende ligging aan het begin van de Woldjerspoorweg.

75) Woldjerspoorweg 40 - 42. Voormalig stationsgebouw van Engelbert uit 1927. Vrijstaand gelegen op de spoordijk van de voormalige Woldjerspoorlijn (1929-1942 tussen Groningen en Delfzijl) ten oosten van de Engelberterweg. Markant gelegen vrijstaand stationsgebouw, bestaande uit drie gekoppelde bouwdelen van wisselend formaat onder steile, hoogopgaande zadeldaken met helrode pannen en dakoverstekken. Het gebouw is een Gemeentelijk monument en daarmee vergunningplichtig onder de Erfgoedverordening.

Beeldbepalende panden

Engelberterweg 9-11, dubbel woonhuis
Engelberterweg 13-15, dubbel woonhuis.
Engelberterweg 17, boerderij
Engelberterweg 35, boerderij
Engelberterweg 36, woonhuis
Engelberterweg 38, dorpsschool uit Interbellum-periode
Engelberterweg 50-52, ensemble van twee karakteristieke woonhuizen
Engelberterweg 63, woonhuis met aangebouwde garage
Engelberterweg 65, boerderij
Engelberterweg 72, boerderij
Engelberterweg 89, boerderij
Engelberterweg 93, boerderij
Olgerweg 2, boerderijtje
Olgerweg 4, boerderijtje
Olgerweg 6, boerderijtje
Olgerweg 18, boerderij
Olgerweg 23, boerderijtje
Olgerweg 57-63, 4 woonhuizen van zelfde type
Olgerweg 65-67, dubbel woonhuis uit het Interbellum
Olgerweg 69-71, boerderijachtig woonhuis.
Olgerweg 79AA, transformatorhuisje
Woldjerspoorweg 5, dorpscafé